

Tycho Brahe skilur, at tøvur er á neyvum málingum

Altjóða
stjörnu-
frøðiár 9

Pól Jespersen

Í langt áramál verður dúgliga kjakast um hypotesurnar hjá Kopernikus. Danski stjörnuvísindafari Tycho Brahe skilur, at neyðugt er at fáa til vega neyvar málingar. Longu sum barn fær Tycho áhuga fyri stjörnufrøðini. Sum tíðin líður, verður hann fremsti stjörnuvísindafari síðan Hipparch. Tycho Brahe ger sínar málingar við stórum siktítólum, tí kikari er eingin enn

Árið er 1543. Marksetandi verkið hjá Kopernikus er komið út í bók (sama ár gevur Andreas Vesalius út sítt 7-binda verk um anatomi og leggur við tí vísindaligt støði undir læknayrkið). Okkara ótrúligi heimspartur hevur verið ígjøgnum frígerandi renesansu og stendur nú í trúbotarstríði. Fyri framman bíða barokktíð og upplýsingartíð. Renesansan í vísindunum er seinkað. Hon kemur nústani. Fólk halda, at Kopernikus sjálvur

hevur skrivað illa gitna formælið. Tey, sum vita um svikið, gudsmenninir Reticus, sum lovaði at ansa prentingini, og Osiander, sum broytti formælið, og fleiri við teimum, tuga. Rit-høvundurin fær ikki vart seg, hann er deyður.

Kopernikus á svartalista
Bókin hjá Kopernikus vekur

í fyrstuni við lítlan ans. Nógv seinni vaknar katólska kirkjan og setur verkið á svartalista “Index librorum prohibitorum” í 1616. Har verður tað standandi til 1757. Men her vendist ikki aftur. Kopernikanska kollveltingin er byrjað. Póllendingurin hevur vaksið kosmos í minsta lagi 400.000 ferðir roknað eftir rúmd!

Danski aðalsmaðurin Tycho Brahe, 1546-1601, er fremsti stjörnuvísindafari síðan Hipparch. Sum ungur missir hann eitt petti av nasarygginum. Tí gongur hann við protesu í nøsini. Hetta sæst væl á myndini.

Tey, sum hava skil fyri sjónarmiðunum hjá Kopernikus, kjakast dúgliga og leingi. Hvussu neyvar forsagnir ber nú til at gera við hypotesum hansara? Tað verður granskarum greitt, at neyðugt er at fáa til vega neyvari málingar sum skjótast.

Tycho Brahe

Danin Tycho Brahe er fullvísur í hesum, og tað ætlar hann at gera nakað við. Tycho, størsti stjörnuvísindafari síðan Hipparch, veit t.d., at sumt av taltifarinum, sum Kopernikus hevur brúkt, er skeivt.

Tyge Ottesen Brahe, sum seinni skrivar seg Tycho Brahe, var føddur 14. desember í 1546 í Skåne, sum tá var danskt land. Ein tvíburabróðir Tyge doyr stutt eftir. Foreldrini eru Otte Brahe og Beate Bille. Árs-gamal verður Tycho latin farbróðrinum Jørgeni Brahe og konu hansara Inger Oxe. Hesi bæði eru barnleys, og teir báðir brøðurnir hava avrátt, at verður fyrsta barnið hjá Otte sonur, skal hann vaksa upp hjá Jørgeni og konuni. Beate og Otte fáa, umframt Tycho, níggju børn.

Sum eftirnøvnini benda á, eru hesi øll múgvandi fólk, so Tycho hevur onga

Á veg til eina fulla sólarmyrking í Ungarn í 1999 er eitt ferðalag av stjörnufrøðiáhugaðum fólki á grøvini hjá Tycho í Týn kirkjuni í Prag. Ein sólblóma varð lögð á gravsteinin.

neyð, og Jørgen hevur stórar ætlanir við honum. Sjev ára gamal fær Tycho privatundirvísing í latíni, og tólv ára gamal verður hann innskrivaður á Københavns Universitet. Slíkt var ikki heilt óvanligt tá á døgum.

Hvaðan Tycho hevði sín áhuga fyri stjörnufrøði er ikki heilt greitt. Frá ættfólkunum stávaði hann so ikki. Longu í lestrartíðini keypir Tycho sær stjörnufrøðibøkur. Tað vita vit, tí nakrar teirra eru til enn, og Tycho hevur skrivað navn og dagfesting í tær. Ein lutvís sólarmyrking sást í Danmark 21. august í 1560. Pierre Gassendi, sum skrivaði fyrstu ævisöguna um Tycho, heldur, at hendingin ávirkaði 13 ára gamla dreingin so nógv, at hann eftir hetta

legði seg eftir sjálvlestri í stjörnufrøði.

Ikki fylltur 14 ár keypir hann í november 1560 bókina hjá Ptolemeus um stjörnufrøði. Útgávan var prentað í Basel í 1555. Henda bókin fylgir honum alt lívið.

16 ára gamal verður Tycho, við hovmeistara, sendur til Leipzig at lesa, eftir ætlan jura, men juralestrinum kemur lítið burtúr. Um næturnar eygleiðir Tycho stjörnuvarnar, um dagin keypir hann málitól og bøkur um stjörnufrøði. Til jurafyrilestrarnar situr hann sum oftast og svevur. Maðurin hevur funnið sítt kall, og tað hevur, sum skilst, einki við jura at gera. Tycho skilur, at stjörnufrøðin ikki er á tí stigi, hann hevur væntað.